

jejo, kar je zelo važno za notranjo ureditev naše nacionalne države. — **Javno moramo obzaloževati, da vlada noče videti tega in ne da sredstev za te konference ter vali breme teh konferenc na že itak slabo plačano učiteljstvo.** — Konference se nam zde pa še iz drugega ozira važne. Na njih ima učiteljstvo pravico izraziti svoje mnenje in staviti predloge v zadevi ureditve šolstva in pouka. To je demokratična poteza šolske uprave. Dasi pri nas že okrajna učiteljska društva izražajo na zborovanjih mišljenje učiteljstva o ukrepih šolske uprave, se nam zdi vendar važno, da dobe te izjave in predlogi uradni značaj. Želeti bi bilo le, da bi se šolska oblast tudi ozirala na te »želje« učiteljstva, posebno kar se tiče meščanskega šolstva, drugače bo tudi požrtvovalnost učiteljstva usahnila, kakršni pojavi se že pokazujejo, ker padajo prijave kandidatov za meščanskošolski izpit. Učiteljstvo naj se pa za »požrtvovalnost« posluži svoje pravice.

— **Sklep I. šolskega semestra 1923-24.** Višji šolski svet je odredil, da se prvo polletje letošnjega šolskega leta konča na vseh šolah v Sloveniji v **četrtak, 31. januarja t. l.** Pouk ima ta dan trajati do 12. opoldne, na kar se razdele šolska izpričevala in naznanila. II. semester se prične v ponedeljek, **4. februarja**, z rednim poukom ob 8. uri zjutraj.

— **Odlikovani sinovi naših tovarišev.** Nj. Vel. kralj je naklonil najvrednejšim učencem srednjih šol božično darilo v znesku 500 Din. Darilo je dobil med drugimi tudi dijak VII. razr. realne gimnazije v Celju Božidar Černež, sin okrajnega šolskega nadzornika tov. Lj. Černeža in dijak V. razr. realne gimnazije v Ptuj Peter Kavčič, sin nadučitelja tov. Kavčiča iz Stanošina. Očetoma in sinovoma odlikovanecema čestitamo!

Obrambni vestnik.

— ob **Čudimo se naivnosti »Slovenčevga« dopisnika,** ki v 6. številki t. l. pričakuje odgovora in našega zagovora glede notice o zastavah. Če delajo klerikalci raztrgane in izprane zastave, pa najsi bo slovenska, ki so jo klerikalci onečastili s svojim separatističnim izrabljanjem proti državni zastavi, ali državna — čast in ponos, niso zastave v taki obliki v čast narodu in ne državi pred tujcem in vnanjim svetom. Zagovora pred »Slovenčevim« dopisnikom pa ne bo od naše strani, ker nam je v zadoščeno priznanje iz naših vrst od vseh onih, ki so čitali našo notice in »Slovenčev« lopovski zaviti pamflet. Škoda energije, prostora in časa!

— ob **Učitelja je žalila.** Tako poroča: Dne 23. oktobra 1923 je podučeval učitelj Božidar Tomažič ljudske šole v Šmartnem na Pohorju, okraj Slovenska Bistrica učence svojega razreda v naravi. Ker hči posestnice Marije Arbeiter v Kalšah ni bila pazljiva, jo je učitelj zaprl po končanem pouku. Ko je otroku postalo slabo, ga je takoj izpustil. Drugi dan mu je mati učenke po svoji drugi hčerki poslala odprto pismo s sledečo žaljivo vsebino: »... kadar boste svoje otroke imeli, te jih pa zapirajte... v Vrbeikov kogel jih pa tudi ni treba goniti. Zakaj ste tako vsi nori, učite jih rajši v šoli.« Arbeiter prizna, da je pisala pismo, pravi pa, da je hotela samo ščititi svojega otroka, nevedoč, da žal s tem učitelja. — Arbeiter je bila obsojena radi pregreška po § 104. srb. k. z. na 200 Din denarne kazni.

Učiteljski pravnik.

— **§ Kolekovanje osnovnošolskih izpričeval je obvezno za šolska naznanila, odpustnice in odhodnice:** kolek 5 Din. Isto velja za nadaljevalne šole. Takse so oproščeni starši, ki ne plačujejo več nego 10 Din in vdove z več nego tremi nedoletnimi otroki, ki ne plačujejo več nego 20 Din direktnega davka. — Na takem šolskem naznanilu mora biti napisano, n. pr. »Oproščen takse v smislu člena 5., točke 6. zakona o taksah in pristojbinah z dne 25. oktobra 1923.« — Nasvetujem, da si dobe občine iz davkarjev izkaze ter jih v uradni vlogi odstopijo šolskim vodstvom. Takih strank je itak malo, ki ne plačujejo več nego 10 Din neposrednega davka. Ako bi pa zahtevali od vseh strank občinska potrdila, bo preveč razburjenja, na občinah pa tudi preveč dela. — Te takse so v veljavi že od 15. novembra 1923, a nismo dobili do danes od šolskih oblasti nobenih navodil.

— **§ O božičnih počitnicah** je bil ponekod 2. januar prost, drugod zopet šola. Pogovoriti se nisimo mogli, ker smo do zadnjega dne čakali odločbe. — Kako se naj proslavi rojstni dan Nj. Vel. kraljice Marije, smo čitali šele v poltičnih listih.

Učiteljstvo ne dobi nikoli pravočasno obvestila. To šoli ni v čast, ne v korist.

— **§ Vojaška obveza in postranska opravila.** Vojaška obveza po novem vojnem zakonu trajajo (čl. 9.): od 21.—40 leta pri operativni vojski, od 40.—50 leta pri rezervi. — Med postranska opravila računa šolska oblast samo ona s honorarji. To na razna tozadevna vprašanja.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl A. Linhart: Županova Micka.** Broš. velja s poštnino vred 21 Din. Tiskovna zadruga v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

— **kpl Jurčič Josip, Spisli. X. zvezek.** Uredil dr. Ivan Grafenauer. Slovenski svetec in učitelj, Veronika Deseniška. 1923. Založila Jugoslovanska knjižarna v Ljubljani. Cena 20 Din, vez. 30 Din.

— **kpl V. M. Garšin: Nedežda Nikolajevna.** Poslovenil U. Zun. Splošna knjižnica št. 13. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš 10 Din, vez. 15 Din.

— **kpl Edmond in Jules de Goncourt: Renee Maupérin.** Prevel P. V. B. Splošna knjižnica št. 15. V Ljubljani 1923. Natisnila in založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Cena broš. 15 Din, vez. 21 Din.

Ocene.

— **k A. Linhart: »Županova Micka« in »Veseli dan ali Matiček se ženil.«** Oder 6. zvezek. V Ljubljani 1923. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Str. 140. Nova izdaja. Šesti zvezek »Oder«, ki ga zalaga Tiskovna zadruga v Ljubljani, prinaša v novi izdaji prvi slovenski komediji, ki jih je duhoviti prosvedenec Linhart po nemškem ozir. francoskem izvorniku spretno preredil za naše tedanje razmere. Z njima je položil temelj naši dram. književnosti. Krepko risani značaji, živahen dialog, nepriljena situacijska komika dajejo komedijama trajno vrednost; posebno je dvodeljanka »Županova Micka« po svoji preprosti scenaciji in malem številu oseb kakor nalašč ustvarjena za naše manjše odre. Ako nova izdaja ni hotela zabrisati časovnega in prosvetnega kolorita dobe, v kateri sta igri nastali, se je morala kolikor mogoče tesno nasloniti na Linhartovo prereditev; zato bo dobrodošla tudi našim srednješolcem pri pouku slovenske zgodovine. Izdajateljve »pripombe« na koncu knjige poudarjajo pomen obeh komedij in nas seznanjajo z usodo njihovih dosedanjih izdaj.

— **k Grafenauerjeva izdaja Jurčičevih zbranih spisov** se bliža svojemu koncu. Ta dva zvezka in imeli bomo pred sabo vse zbrane Jurčičeve spise, zakaj sedaj X. zvezek je zopet korak bliže izpopolnitvi te vrzeli, ki vlada na naši slovenski misli. Dr. Prijateljeva klasična izdaja je počasi napreduje, izdala Narodne tiskarne je že davno razprodana, zato moramo biti Grafenauerjevega Jurčiča tembolj veselili. V »Slovenski svetec in učitelj« nas popelje Jurčič nazaj v staroslovensko zgodovino, v čase sv. Cirila in Metoda. Ista iskrena domovinska lubežen, ki je vodila Jurčičevo pero v Tugomeru, veje tudi tu iz vsake strani te knjige. Slovenstvo in slovanstvo sta gonilni sili Jurčičevega delovanja. Prvotno je mislil pisatelj iz snovi napraviti trodelen roman, nekako trilogijo iz slovenske pradednine, pa je omagal nad delom, bojezen ga je tlačila k tom. »Slovenski svetec in učitelj« je ostal torzo. Ko prebramo to delo, nam je žal, da kruta usoda ni dala dokončati dela, ker Grimislava in Strahomer-Gorazd vzbujata v nas željo, da bi zasledovali še v drugem in tretjem delu njihovo interesantno risano značaj. Jurčičev slog je priznano mojstersko delo in cela kompozicija je odsev Jurčičeve osebnosti. Ves veliki kroz Jurčičevih častilcev in naše preprosto ljudstvo bo zopet imelo knjigo, ki jo bo bralo z vsem srcem in veliko lubežnostjo. Veronika Deseniška obravnava v dramatski obliki kos iz zgodovine Celjskih grofov. Ta snov je potisnila že prvi slovenski pisatelj Josipini Turnograjski pero v roko in prav sedaj je obdelava Oton Zupančič tudi v dramatski obliki. Tri dni pred smrtjo je dokončal Jurčič svojo Veroniko, lahko rečemo, da je bil rokopol ob njegovem mrtvaškem odru še moker. Opilni tega dela ni mogel. Preje ga je zasenčil smrtni angel. Zato pa ne bomo gledali s preveč kritičnim očesom na pomanjkljivo karakterizacijo oseb in na pomanjkanje pife, temveč z vsjo pleteto bomo brali to zadnje dovršeno delo Jurčičeve muze in sklonili glave pred veličastvom smrti. Iz Veronike Deseniške seje slovenski duh, kos slovenske grude se drži tega dela in zato bomo z veseljem segali po X. zvezku Jurčičevih spisov, da se iz njega napišemo velike lubežni pisatelja do vsega, kar je slovenskega in slovenskega.

— **k V. M. Garšin. Nadežda Nikolajevna** zavzema gotovo častno mesto med prevodi, ki smo jih zadnje čase brali v slovenskem jeziku. Jasno risani, simpatični značaji, napeto delanje in lahke, toda izbršene slog so njegove vrline. Ker je V. M. Garšin med Slovenci razmeroma še malo znan, je temu primerneje, da je Splošna knjižnica uvrstila v svoj katalog tudi eno njegovih del. Prevod je opremljen z lepim uvodom, ki vsaj nekoliko pokaže Garšinovo življenje in tudi tako bralcu ključ do umetnosti tega velikega in nesrečnega Rusa. Oprema je lepa. Tudi cena je zelo nizka. Zato pričakujemo, da bo knjiga našla pot v vse naše javne in zasebne knjižnice. Saji nima je v prvi vrsti namenjena.

— **k »Ljubljanski Zvon«** v novem letu. »Ljubljanski Zvon« stoji v svoje 44. leto. Delo, ki ga je izvršil v tej dobi, je ogromno, naloge, ki ga čakajo v bodočnosti, še neprimerno težje, važnejše in polne odgovornosti. Zato njegovo poslanstvo še davno ni zaključeno; dolžnost vsakega kulturnega Slovenca pa je, da s svojimi močmi, materielnimi in duševnimi, podpre to našo edino svecodumno literarno-umetniško revijo. Novi letnik bo otvoril Oton Zupančič s prologom »Veroniki Deseniški« — »Plaše«, ki mu bodo sledili še drugi odlični njegove velike travedile. Naznajo, ki je bila lani in letos razpisana v Ljubljanskem Zvonu, je razpisniče priznalo Jušu Kozaku za njegov roman »Svetostera«. Razen tega vodilnega romana bo Zvon objavil še celo serijo manjših pripovednih spisov. Vladimir Levstik pribežni prevod doslej neznanega, šele po vojni odkritega občirnega poglavja iz romana »Besni« P. M. Dostojevskega. En prevod zanimivih Balzacovih »Contes dramatiques« objavi dr. A. Debellak. Vsa paznja pa bo

posvečena originalni noveli. Z njimi bodo zastopani Ivan Albreht s »Povestvo iz Preloma« Cvetko Golar s svežo kmečko povestjo »Zlato jablko«, Anton Novačan s krepkimi prizori in odlomki iz romana »Ugasil vulkani«, dalje Marija Kmetova, Miran Jare I. dr. Daljšo dramatično študijo objavi France Bevk itd., itd. Radl delnega, eventualnega povečanja Ljubljanskega Zvona, podražive tiska in papirja ter povišanja pisateljskih honorarjev je bila uprava lista primorana povišati naročnino na 120 Din letno. Naročnina se plačuje tudi polletno in četletno. List se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani. — Uredništvo in upravništvo »Ljubljanskega Zvona«.

— **k Edmond in Jules de Goncourt: Renee Maupérin.** S pričujočim zvezkom nam daje »Splošna knjižnica« prevod romana, ki sta ga napisala br. Goncourt. Že okoliščina, da pišeta slovensko delo dve osebi skupaj, bo za nas nova. Avtorja sta početnika francoskega naturalizma in kot taka zaslužita, da ju vsaj po enem delu poznamo tudi pri nas. Roman Renee Maupérin je slika francoske mladine iz začetka druge polovice devetnajstega stoletja. Dasi je delo v nekem oziru čisto posebno francosko, bo gotovo tudi med nami vzbudilo znatno mero zanimanja. Saj je polno pestrih slik in pogosto zelo živahno. Prevod nosi vse značilnosti prevajalčeve. Opremljen je s kratkim uvodom, ki bo našim čitateljem prav dobrodošel. Oprema je običajna, cena nizka!

— **k O Vilharjevih »Novih Djalabijah«** piše odlični glasbeni strokovnjak prof. Franjo Dugan v poslednji številki »Svete Cecilije«: Naš zasluzni kompozitor izdaje pod tim naslovom zbirku svojih novih pjesama, komponiranih za srednje grlo uz pratnju klavira. Dosada je izdal prvi zvezek »Novih djalabija«, koji sadržaje tri pjesme: »Lastavice« (Anton Medved), »Nočna pjesma« (Josip Milaković), te »Jelen i košuta« (A. Senaa). Sve su te kompozicije pisane uzornim stilom, na kakvi smo kod Vihara navikli, te odaju kompozitora, koji poznaje i ljudsko grlo i klavirnu tehniku. Te kompozicije mogu se ubrojiti među najinteresantnija dela zaslužnoga autora, te se odlikuje time, što obiluje zanimljivim modulacijama i harmonijskim kretanjama, a da pri tom ipak ne zapadaju ni hipermodernu kakofoniju. Mi te kompozicije našim pjevačima i klavirašima toplo preporučamo to više, što ni pjevačeva ni klavirna partija ne stavljaju previelikih tehničkih zahtjeva kod izvedbe.

Naša gospodarska organizacija.

UČITELJSKI DOM V MARIBORU

je najmlajši del naše skupne gospodarske organizacije. Društvo se je ustanovilo 1. 1922 in ima priložno isti namen kakor »Učiteljski konvikt v Ljubljani« t. j. omogočiti učiteljskim sinovom in hčeram študij na srednjih šolah v Mariboru s tem, da jim nudijo primerno nizki ceni stanovanje in hrano ter nadzorje njihovo vzgojo.

Društvo je torej nastalo iz nuje socialne potrebe učiteljstva in ni nikakor kako konkurenčno podjetje »Učiteljskemu konviktu v Ljubljani«, ampak ga nekako izpopolnjuje. Zakaj krajevne razmere mariborske oblasti in prirodna gravitacija te oblasti za katero je društvo ustanovljeno, zahtevajo, da študirajo otroci učiteljskih rodbin v Mariboru, kjer je naravno in kulturno središče za celo oblast.

Tekom enega leta svojega obstanka je zbralo društvo blizu 40.000 Din kapitala. Večina okrajnih učiteljskih društev mariborske oblasti je pristopila k UDM korporativno in plačuje za vsakega svojega člana 10 Din letne članarine. Lep znesek se je nabral kot temeljni kamen UD v spomin lanj umrlega tovariša ravnatelja Mihaela Nerata, ki si je pridobil kot vsestransko delaven šolnik in dolgoletni urednik »Popotnika« neprecenljivih zaslug za razvoj slovenskega šolstva in naše organizacije. Društvo podpirajo tudi nekateri domači zavodi, pred vsem pa »Učiteljska tiskarna« iz svojega čistega dobička, kar tem bolj opravičuje izvajanje gesla »Svoji k svojim« v naših vrstah.

Društvo ima tudi pravico založništva, a se v tem kratkem času še ni moglo udeleževati na tem polju.

Pri mestni občini mariborski si je društvo že zaguaralo zelo primerno stavbišče, kjer namerava postaviti svoj dom, kakor hitro bodo to dopuščala sredstva in razmere, za sedaj pa je zbirala v to potrebni kapital in posreduje pri iskanju primernih stanovanj za dijake in dijakinje iz učiteljskih rodbin.

— **g Ganglov kamen za učiteljski konvikt v Ljubljani.** Učiteljski zbor I. m. deške osnovne šole v Ljubljani Din 552. Darovali so: Jakob Dimnik Din 100, Viktorija Bratina obveznico 7% drž. posojila za Din 100, Ivan Malnarich obveznico 7% drž. posojila za Din 100; Friderik Repovž Din 62; Pavel Plesničar Din 25; Ferdo Juvanec Din 20; po 10 Din so darovali: Rado Grum, Albina Kocijančič, Ivan Kocijančič, Ignacij Labernik, Matija Lavrenčič, Djuro Lesica, Alojzij Marok, Oton Oman, Mila Rapetova, Juraj Režek in Vendelin Sadar; po 5 Din so darovali: Emil Adamič, Josip Ambrožič, Ivan Bele, Niko Fabijanič, Fran Gale, Alojzij Škrinjnar in Pavel Zajc. — Učiteljski zbor v Smarju na Dolenjskem Din 140. Skupaj Din 692; zadnjič izkazanimi Din 5195 = Din 5887. Hvala! Jakob Dimnik, blagajnik.

— **g Učiteljski dom v Mariboru.** Članarina: Deška osn. šola II. v Mariboru 40 Din, Učitelji-vpokojnici (!) v Mariboru (Brence, Farčnik, Farkaš, Ferš, Heric, Kopič, Pavšek, Podobnik, Poljanec, Iltbler, Zemljčič, Zinauer) 120 Din. Za Ganglov kamen so darovali: Učiteljstvo v Rušah (Lashacher, Stani, Ambruš, Logar, Seško) 50 Din; Hujdre Marjeta, učit. Šolina (Prekm.) 5 Din; Učiteljstvo osn. šole v Pertoči (Prekm.) 30 Din; Učiteljstvo osn. šole v Spodnji Polskavi 30 Din; Mastnak Anica, učit. Turnišče (Prekm.) 1 obveznico 7% drž. posojila à 100 Din (III. 1923). Skupaj z zadnjič izkazanimi 4412 Din = 4627 Din. Srčna hvala!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

— **lu Poglavje o volonterkah** načnemo s prihodnjim tednom. Za današnji številko prejel prepozno.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Štev. 10/III.

RAZPIS NADUČITELJSKIH SLUŽB.

Z dovoljenjem višjega šolskega sveta se razpisujeta v tukajšnjem šolskem okraju v stalno namestitev:

1. Nadučiteljska služba na dvorazredni osnovni šoli v **Št. Ilju pri Velenju.**
2. Nadučiteljska služba na štirirazredni osnovni šoli v **Šmartnem ob Paki.**

Pravilno opremljene prošnje je vlagati predpisanim potom pri označenih krajnih šolskih svetih do

dne 6. februarja 1924.

Okrajni šolski svet šoštanski,

dne 8. januarja 1924.

Predsednik: Dr. Ipavc I. r.

Štev. 27/2.

RAZPIS KATEHETSkih SLUŽB V STALNO NAMESTITEV.

Z ozirom na razpis katehetskih služb v **Murski Soboti in Dol. Lendavi** v Uradnem listu števil. 114 z dne 22. dec. 1923 se vsled odloka viš. šolskega sveta z dne 4. jan. 1924, števil. 138 podaljša rok za vlaganje prošenj po predpisanem načinu do 31. julija 1924.

V tem času se bo nudila tudi prekmurskim katehetom priložnost, da položijo potrebni usposobljenostni izpit za poučevanje verouka na osnovnih in na meščanskih šolah ter se potegujejo za razpisana katehetska mesta v svrhu stalne namestitve.

Vse ostale določbe prvega razpisa ostanejo v veljavi.

Okrajno glavarstvo, šolski odelek

v Murski Soboti,

dne 5. jan. 1924.

Okrajni glavar: Lipovšek s. r.

TEČAJI ZA STROJEPISJE IN STENOGRAFIJO.

Dne 3. februarja 1924 začnejo na državno koncesioniranem zasebnem učilišču Legat v Mariboru zopet novi tečajji za strojepisje ter slovensko in nemško stenografijo. Tečajji trajajo 4 mesece. Vpisovanja in pojasnila v specialni trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, ali pa v šolski pisarni, Vrazova ulica 4.

MARIBORSKA TISKARNA D. D.

JURČIČEVA ULICA 4. MARIBOR, JURČIČEVA ULICA 4.

priporoča sledeče v njeni založbi izišle šolske knjige in zemljevid:

M. PIRC: Zemljepis slovenskega ozemlja, za učence 4. razreda osnovnih šol, s 25 podobami. Cena vezani knjigi 10 Din.

M. PIRC: Zgodovina starega veka za višje razrede srednjih šol, druga popravljena izdaja. Cena vezani knjigi 35 Din.

PRAVKAR IZŠLO!

Ročni zemljevid sloven. ozemlja v merilu 1:600.000, izvršen v lastnem litografičnem zavodu v osmih barvah, kot plastičen zemljevid za šol. uporabo. Priredil ravn. moškega učiteljstva v Mariboru M. Pirc, risal učitelj Sl. Dimnik. Cena izvodu 10 Din.

Pri večjih naročilih dobe šolsk. vodstva običajen popust v prid ubožnih učencev.